

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В НАЦІОНАЛЬНИХ ШКОЛАХ США

Актуальність проблеми. Відомо, що Сполучені Штати Америки є багатонаціональною, поліетнічною країною, а отже і не дивно, що вона найбільше відчуває вплив культурно-інформаційних перетворень і міграційних процесів, які відбуваються в сучасному світі. Саме в таких умовах особливо актуальною є проблема акультурації, адаптації одне до одного представників численних культур, націй та рас, що прибувають до цієї країни. Як зазначає відомий дослідник американського суспільства А.Токвіль, “Сполучені штати Америки – це єдина країна, яка дає змогу простежити природний і спокійний розвиток суспільства, в якому всі події і впливи піддаються науковому аналізу. Як наслідок, Америка виставляє в яскравому світлі феномен творення, який у інших країнах прихований від дослідників у глибинах віків” [6, с.879].

На сьогодні в США полікультурність можна назвати основною цінністю американського суспільства, адже основним напрямком в освіті є розвиток особистості з творчим оцінюючим мисленням, полікультурною компетентністю, соціальним і глобальним баченням. Полікультурна освіта є окремою галуззю освітньої політики США, включена до переліку урядових цілей і програм в сфері освіти. Створено багато наукових асоціацій, дослідницьких інститутів, осередків, які проводять багаточисленні національні і міжнародні форуми з проблем полікультурного виховання.

Введення полікультурного виховання дозволило американцям осмислити процес "застосування демократії на практиці", повністю самореалізуватися і жити в гармонії. Імігранти і малозабезпечені учні при набутті знань і навичок в процесі навчання в учбовому закладі отримали можливість стати повноправною частиною усієї Америки, тобто виховання стало ключовим фактором для здійснення американської мрії.

Проблема полікультурного виховання у педагогічній науці тривалий час пов'язувалась з інтернаціональним, патріотичним вихованням, вихованням культури міжнаціональних стосунків (М. Терентій, З. Гасанов, О. Джуринський). Слід відзначити, що в цих дослідженнях переважали етнографічні аспекти.

Окремі концепції й положення присвячено психологічним передумовам полікультурного виховання (К. Даффі, Дж. Бенкс, Г. Дмитрієв, Н. Крилова, Т. Менська). Ці підходи змістовно доповнюють один одного. Водночас залишаються недостатньо–вивченими питання полікультурного виховання учнів у національних школах США.

Метою нашої статті є вивчення та обґрунтування педагогічної сутності процесу полікультурного виховання учнів в системі освіти США; дослідження особливостей та умов здійснення полікультурного виховання у національних школах США та з'ясування принципів програм, за якими воно здійснюється.

Виклад основного матеріалу. В основі терміну «полікультурне виховання» лежить сукупність значень термінів «полікультурність» та «виховання». Британський довідник з теорії культурної комунікації дає таке тлумачення цього поняття: «Полікультуралізм/полікультурність – це визначення суспільства, яке містить численні різноманітні, але взаємозалежні культурні традиції, що часто асоціюються з різними етнічними компонентами цього суспільства» [2].

З визнання суспільства полікультурним впливають два основні наслідки: 1) переосмислення уявлень про культурну цілісність (монолітність) суспільства, що включає відмову від спроби інтегрувати різні етнічні групи, тому що інтеграція передбачає “розгляд” у домінуючій культурі; 2) переосмислення поняття “культурного різноманіття”: необхідність враховувати відносини домінування між різними культурами, аналізувати міжкультурні взаємини, а не лише стимулювати “інтерес до екзотичного” [1, с.176].

Полікультурність А.Парнел-Арнольд вважав можливість представити націю і світове суспільство як мозаїку, тобто це повне включення особистості в процес взаємодії культур без нівелювання культурної різниці кожної культури [5].

Щодо визначення поняття «виховання», то новітні підручники з педагогіки, навіть словники, характеризуються науково-термінологічним розмаїттям щодо тлумачення вказаної дефініції. Так, "Український педагогічний словник" визначає виховання, як процес цілеспрямованого систематичного формування особистості, зумовленого законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Таке формулювання співпадає із визначенням, яке подано в "Російському педагогічному словнику": "Виховання - це процес систематичного та цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості; процес цілеспрямованого формування особистості в умовах спеціально організованої виховної системи".

Отже, полікультурне виховання – це процес усвідомлення та засвоєння традицій, правил, норм поведінки іншого народу, незважаючи на його етнічну, расову, соціальну, релігійну, економічну відмінність.

За Ністо, полікультурне виховання є обов'язковим елементом загальноосвітньої шкільної реформи та базового навчання для всіх учнів, який відкидає всі прояви дискримінації в школах і в суспільстві та сповідує рівність (расову, етнічну, мовну, релігійну, економічну, статеву) серед учнів, їхніх спільнот та викладачів[4, с. 4-5].

На сьогодні культурна і мовна різноманітність в США і в національних школах зростає досить швидкими темпами. Якщо така тенденція буде і далі продовжуватись, то «кольорові» учні будуть становити 46% усіх учнів в 2020 році.

Багато учнів, які відвідують національні школи (nation's schools) розмовляють в основному своєю рідною мовою. В додаток до зростання расової, етнічної і мовної різноманітності серед учнівського населення,

більшість дітей є бідними. Прірва між багатими і бідними дітьми також постійно зростає. В той час як учнівський склад все більше урізноманітнюється, учительський склад залишається «білим». Отже існує і велика культурна, расова та економічна прірва між учителем та учнем. Саме зростаюча різноманітність націй в школах і США загалом робить серйозний виклик освіті і вихованню учнів в США [3, с. 2-5].

Така ситуація актуалізує питання створення єдиної нації з величезної етнічної, культурної та мовної різноманітності. Створюючи таку єдину націю, освітянам слід враховувати культуру учнів з різних країн та допомагати своїм учням набути знання, навички і вміння, потрібні їм для подальшого життя в «строкатому» суспільстві.

Перші спроби введення полікультурного виховання ми спостерігаємо в сільських школах(rural schools). Тут навіть існує залік, який контролює знання учнів всіх звичаїв та традицій своєї місцевості.

За дослідженнями, які були проведені фахівцями з питань полікультурного виховання університетів Вашингтона та Меріленд нами було виявлено, що полікультурне виховання учнів в школах США здійснюється за п'ятьма основними принципами.

Перший принцип передбачає існування професійних розвивальних програм, які допомагали б учителям усвідомити та ототожнити своє особисте ставлення до різних расових, етнічних, культурних і мовних груп, які існують в суспільстві і в школі; набути знань про історію та культуру кожної етнічної групи, яка існує в школі; ознайомити вчителів з різноманітними перспективами розвитку різних етнічних та культурних груп; виявити шляхи подолання расових та етнічних стереотипів; набути знань і навичок для подальшого розвитку і забезпечення рівності дітей у навчальному процесі.

Відповідно до другого принципу школам варто забезпечувати всіх учнів рівними можливостями щодо навчання і одержання високих результатів; шкільна програма повинна дати можливість учням зрозуміти, що знання, які вони отримують, будуть потрібні їм в подальшому політичному, економічному

та соціальному житті; шкільним навчальним закладам варто заохочувати усіх учнів брати участь у факультативних заняттях для розвитку їх же знань, умінь, що покращить їхні академічні досягнення і стимулюватиме до міжкультурного спілкування.

Третій принцип передбачає те, що школам варто створювати малі групи з представників різних національностей для виконання спільного завдання; дітей варто навчати основним цінностям, які притаманні майже кожній нації (почуття справедливості, рівності, свободи, миру, співчуття та милосердя); вчителям слід вірно обґрунтувати поняття «стереотип» та інші подібні приклади упередженого ставлення, що негативно впливають на міжрасові та етнічні відносини; в шкільних навчальних закладах повинна існувати така атмосфера та такі умови, які допомогли б дітям з різних культурних груп подолати страх в суспільстві.

Четвертий принципом є те що, основною стратегією шкіл є створення теплої і дружньої атмосфери та співробітництва. Також, слід стежити, щоб фінансування шкіл було однакове, незалежно від їх місця розташування. Щодо програми «оцінювання», то освітянам потрібно враховувати пізнавальні і соціальні вміння дітей при оцінюванні знань.

Висновки. Отже, на сьогодні полікультурність в національних школах США є і можливістю, і викликом сучасній соціальній ситуації, оскільки американська нація збагачена етнічною, культурною і мовною різноманітністю.

Актуальність дослідження обумовлена можливостями використання та впровадження досягнень педагогічної науки та інноваційної педагогічної практики США з питання полікультурного виховання молодших школярів, яке було б націлене на різнобічний гармонійний розвиток особистості молодшого школяра, підготовку його до життя в умовах культурного, етнічного, лінгвістичного розмаїття. При цьому мова йде не про пряме перенесення зарубіжного досвіду на ґрунт української освіти, а про глибинне осмислення найбільш продуктивних ідей полікультурної системи виховання.

Враховуючи актуальність проблеми та її недостатню розробку у вітчизняній педагогіці, ми ставимо собі за мету розглянути питання полікультурного виховання учнів молодшого шкільного віку у школах США, що становить перспективу подальших наукових розвідок.

Безух Ю.С. Особливості полікультурного виховання дітей в національних школах США.

У статті обґрунтовано необхідність полікультурного виховання учнів в США, яке на сьогодні є ідеєю, реформаційним рухом і процесом. Як ідея, полікультурне виховання прагне створити рівні умови для всіх учнів, включаючи дітей різних расових, національних, соціальних груп, шляхом повної зміни шкільного середовища.

Ключові слова: полікультурність, виховання

Bezukh Y.S. Peculiarities of multicultural education of children in US national schools

The article deals with argumentation of necessity of multicultural education in the USA that is today's idea, an educational reform movement, and a process. As an idea, multicultural education seeks to create equal educational opportunities for all students, including those from different racial, ethnic, and social-class groups by changing the total school environment.

Key words: multiculturalism, education

Безух Ю.С. Особенности поликультурного воспитания детей в национальных школах США.

В статье обосновано необходимость поликультурного воспитания учеников в США, которое на сегодняшний день является идеей, реформационным движением и процессом. Как идея, поликультурное воспитание стремится создать равные условия для всех учеников, включая детей разных расовых, национальных, социальных групп, путем полного изменения школьной среды.

Ключевые слова: поликультурность, воспитание.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Ковальчук О.С. Полікультурний підхід у сучасній шкільній освіті Росії: Дис. ...канд. пед. наук. – К, 2004. – 189 с. .
- 2.British terminological dictionary for cultural researches. – Режим доступу: www.britishlibrary.
3. Gay, G. Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice. New York: Teachers College Press.---2000.---№12.---P.2-5.
- 4.Nieto, S. (1996). Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education (2nd ed.). New York: Longman.--- P.4-6.
5. Parnel – Arnold A. Melting pot to multicultural society // English Teaching Forum, 2000.uk/collections/patents/biblio.html
6. Tosqueville A. Democracy in America. Volumes I, II. – N.-Y.: Bantam Classic Book, 2000. – 943 p.